

Mjölk i norr

Växadagarna 27 januari 2026

Anna Vägermark, Kretsordförande Arla Södra Norrland

Göran Olofsson, Ordförande Norrmejerier

Ett samarbete mellan:

MER MJÖLK I NORRA SVERIGE

Livsmedelsstrategi 2.0: intensifiera arbetet med stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft i syfte att öka den svenska livsmedelsproduktionen. Beslutad av regeringen 2025

Jordbruksverkets uppdrag stärka konkurrenskraften i norra Sverige: Få förslag som stärker lönsamheten och konkurrenskraften i livsmedelsproduktionen. Ska presentera förslag senast 27 februari.

Våra förslag: Skapa förutsättningar för att öka mjölkproduktionen i norra Sverige.

Arbetsgruppens deltagare har omfattande erfarenhet

Arbetsgruppen utgörs av förtroendevalda och högsta ledningen för Arla och Norrmejerier

Arbetsgruppen fokuserar på hur framtidsmöjligheterna med mjölk- och mejeriproduktionen i norra Sverige ska tas till vara

Arbetsgruppen träffar politiker, myndigheter och andra viktiga intressenter för att presentera och diskutera arbetsgruppens underlag

Arbetsgruppen tar fram underlag inom mjölk och mejeri till referensgruppen till Jordbruksverkets regeringsuppdrag om konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Norra Sverige

Göran Olofsson,
ordförande Norrmejerier

Inger-Lise Sjöström
Vice ordförande Arla

Gerhard Bley,
VD Norrmejerier

Cecilia Kocken
VD Arla Sverige

Petra Kangas,
Norrmejerier

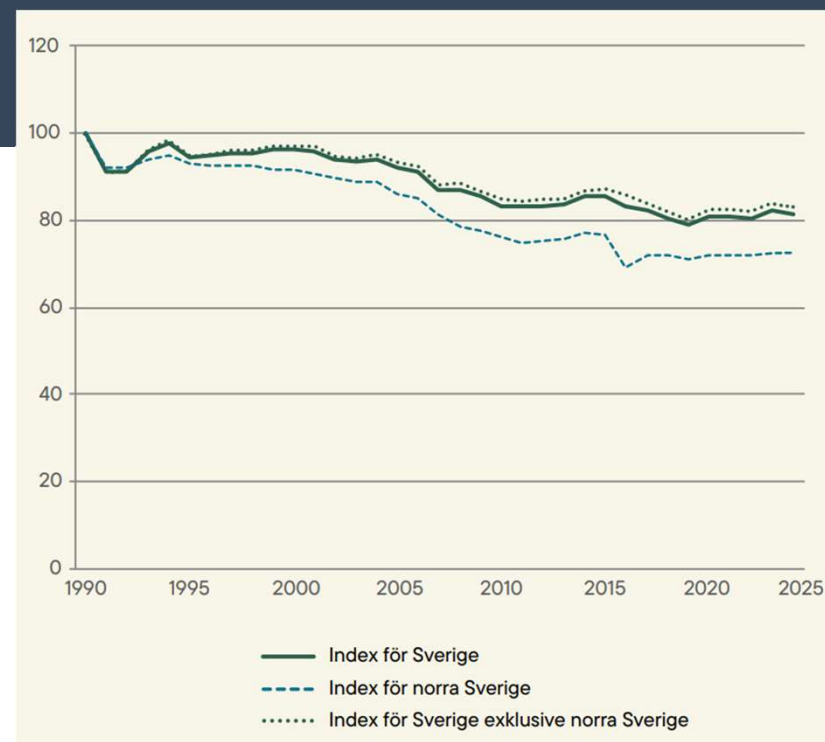
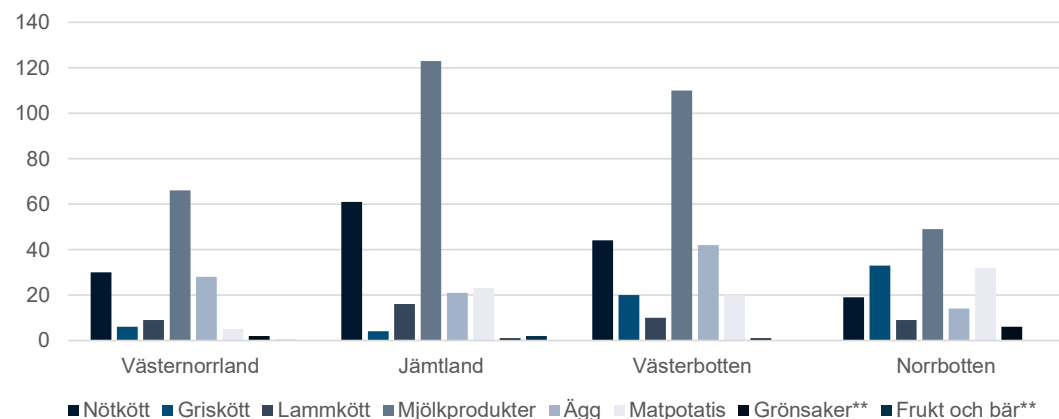

Helena Markstedt
Arla

Mjolkproduktionen starkaste livsmedelsgrenen i norr men har minskat mer i norra Sverige än i landet i stort

Mjolk är den livsmedelsproduktion där norra Sverige har högst försörjningsgrad
De fyra nordligaste länen står för 13,3 % av Sveriges mjölkinvägning, på mer än 50% av landets yta.
Mjolkproduktionen står för 80 procent av jordbruksintäkterna i de fyra nordligaste länen
Omkring 90% av åkerarealen i norra Sverige används för produktion av vall och foder.
Mjolkproduktionen viktig förutsättning för slakteri och foderproduktionen.
En större andel av nötkreatur finns i mjölkföretag i norra Sverige än i riket i genomsnitt.

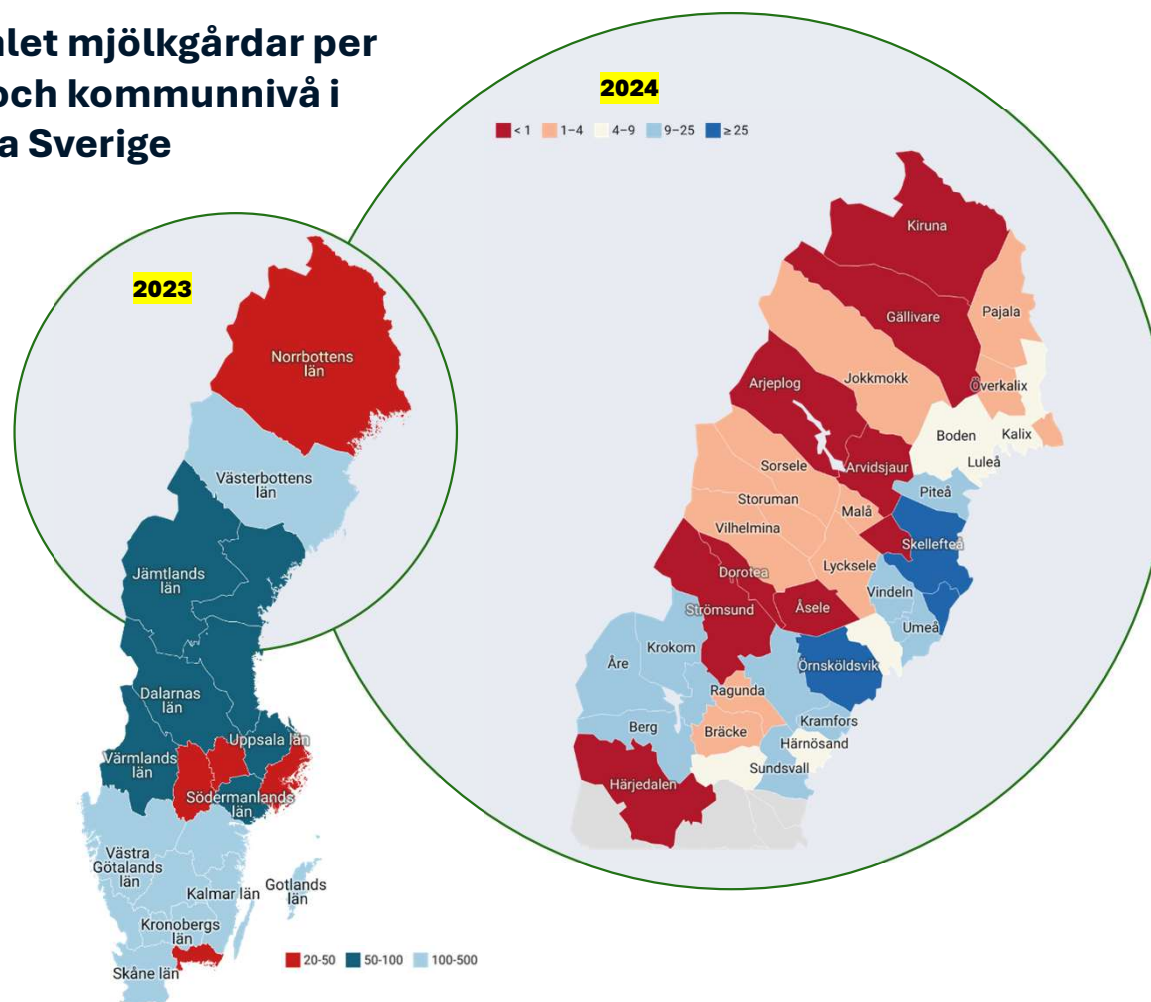
Försörjningsgrad (2019)

Få gårdar på stor yta

De senaste åren har antalet gårdar minskat kraftigt, och det resulterar nu i gårdar på stor yta. I bilden till höger finns ett flertal kommuner som saknar mjölkproduktion, dessa är markerade i rött. De markerat i streckad orange illustrerar där det enbart finns en gård per kommun.

Antalet mjölkgårdar per län och kommunnivå i norra Sverige

Det finns potential för ökad produktion

I Norge och Finland finns regionerna med högst mjölkproduktion i nivå med Västernorrland.

I en vetenskaplig genomgång av mjölkproduktion i norra Sverige i olika scenarier bedöms den kunna öka samtidigt som den totala klimatpåverkan minskar.

*The dairy production system in the north of Sweden under possible future food scenarios - ScienceDirect

Mjölkproduktionens i de nordliga länen i Norge, Sverige och Finland skiljer sig mycket åt

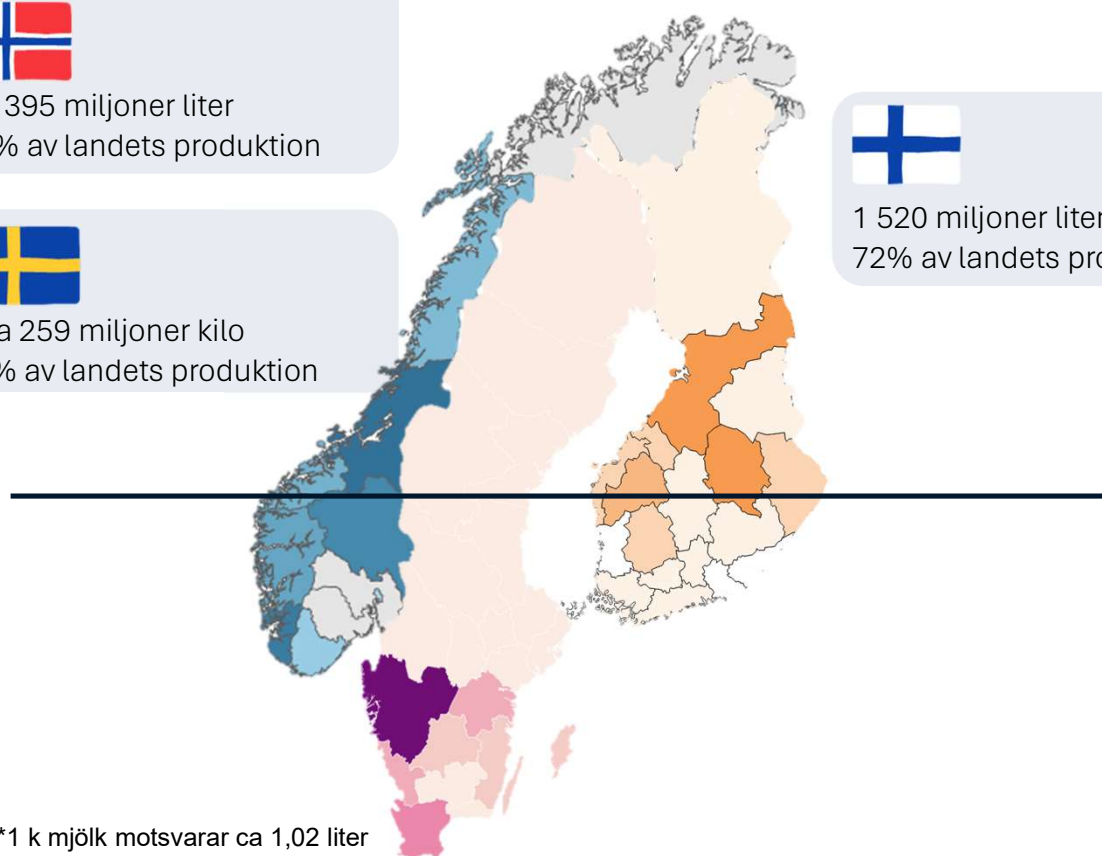
Ca 395 miljoner liter
32% av landets produktion

Ca 259 miljoner kilo
9% av landets produktion

1 520 miljoner liter
72% av landets produktion

*1 k mjölk motsvarar ca 1,02 liter

Det finns flera argument till varför mjölk i norr ska framtidssäkras

Mjölkproduktionen i norra Sverige är inte bara en livsmedelsproduktion – den är en **motor för landsbygdens ekonomi, beredskap och biologiska mångfald.**

Det är en grundförutsättning för tillväxt och fortsatt regional närvaro

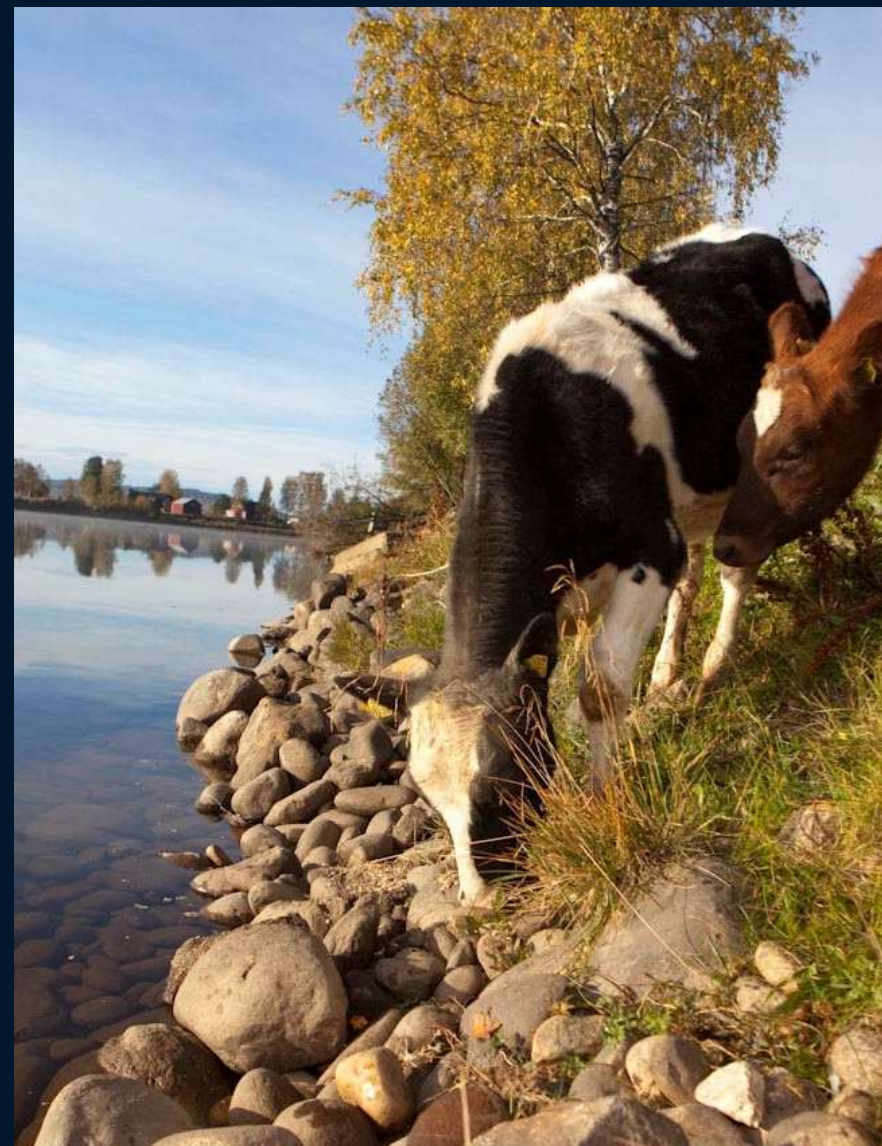
Mjölk i norr ger lägre klimatavtryck och bevarar den biologiska mångfalden

För att kunna svara på framtida hot och ökad beredskap måste norra Sveriges mjölkproduktion fungera

Produktion av mjölk hör till den mest effektiva livsmedelsproduktionen i norra Sverige

Vissa hinder för ökad mjölk och mejeriproduktion är större i norra Sverige än landet i stort

Utöver de utmaningar som finns i hela landet, så finns det förra norra Sverige frågor i hela värdekedjan som måste adresseras för att skapa möjligheter för tillväxt.

Lantbruket

- **Högre produktionskostnader** på grund av avstånd, klimat och djurhållning.
- **Få slakterier** ger längre transporter, lägre pris och mindre förhandlingsmöjligheter.
- **Sämre tillgång** till veterinärer
- **Kompetens och kapitalbrist** skapar flaskhalsar vid generations- och ägarskiftet.
- **Låga fastighetsvärden** gör det svårt att säkra finansiering.
- För **låg andel aktivt brukande** av jordbruksmarken. Gårdsstödet skapar inlåsnings effekter.

Förädlingen

- **Längre transporter** ökar kostnader för tid, bränsle och påverkas av dålig infrastruktur.
- **Mindre volymer i förädling** innebär högre kostnader per enhet för energi, arbetskraft och logistik jämfört med södra Sverige.
- **Låg lönsamhet begränsar investeringar** i modern teknik och kapacitet, vilket hämmar effektivitet och konkurrenskraft.
- **Dyrare distribution** och **logistiklösningar** både för marknaden i norra Sverige och ut från norra Sverige

Marknaden

- **Begränsad lokal efterfrågan** gör det svårt att nå volym för lönsamhet
- **Ägarkoncentrationen i dagligvaruhandel** och grossistledet, med logistiklösningar som styrs från södra Sverige, försvårar regional distribution.

Förslag i korthet: Svensk mjölkproduktion kan och behöver ökas – även i norra Sverige!

Stärkt finansiering: Genom investeringsstöd, bättre kunskap hos bankerna samt aktörer som till exempel Tillväxtbolaget. I norr kan Norrlandsfonden spela en central roll.

Stärk transportstödet och se över möjligheterna till distributionsstöd för att stärka mejeriproduktionen i norr

Livsmedelsproduktion måste prioriteras högre i myndighetsutövning i norra Sverige. Ge länsstyrelserna tydliga direktiv, och inte bara fokus på småskalighet

Använd möjligheterna med beredskapsavtal och investeringsstöd för att stärka mjölk- och mejeriproduktionen i norra Sverige.

Synliggör värdet av svenska kooperativ för svensk livsmedelsproduktion. Lokalt kooperativt ägande bör gynnas i offentlig upphandling.

Kooperativ ägarstruktur – en nyckel för framtida mjölkproduktion i norra Sverige

Att mjölkbönderna äger mejeriproduktionen genom sina kooperativ är en förutsättning för fortsatt mjölkproduktion i norra Sverige.

1. Alla medlemmarnas mjölk hämtas, oavsett avstånd och storlek på gård
2. Samma betalningsprincip gäller för alla medlemmar
3. Mjölkbönderna deltar aktivt i beslutsfattandet

Mjölk i norr

Tack och frågor

Ett samarbete mellan:

